

DINASTIES O DINAMISME?
GERMÀ BEL
Catedràtic d'Economia de la UB
(Publicat a ARA, 3 de febrer de 2011)

Pagar impostos és cosa desagradable per molta gent. Pels diners que guanyem del nostre treball paguem l'IRPF. La renda que resta en les nostres butxaques la dediquem bé a consumir, bé a invertir. D'allò que gastem en consumir, hem de pagar l'IVA. D'allò que invertim, quan ens genera rendiments paguem impost sobre el capital. I així seguiríem. Els governs usen aquests recursos per finançar les administracions i els diferents serveis públics. La forma en que això es fa, la percepció que tenim de l'equilibri entre impostos pagats i serveis rebuts, configura les opinions sobre major o menor justícia de l'acció tributària dels governs.

Tanmateix, els impostos no són només una font de finançament de la despesa dels governs. També han funcionat com a expressió de valors que una majoria de la societat considera desitjable promoure, sigui quina sigui l'orientació d'aquests valors. Així per exemple, quan Margaret Thatcher va voler imposar –sense èxit– un sistema capitiu de finançament dels serveis locals (la *poll tax*) expressava un sistema de valors del que es derivava que tothom havia de contribuir amb la mateixa quantitat als serveis públics, amb independència de la seva riquesa (el valor de la propietat immobiliària en l'àmbit local). En altre sentit, la imposició progressiva sobre la renda persegueix que l'esforç fiscal realitzat per les persones augmenti a mesura que augmenta la seva renda.

És en aquest sentit –el dels valors– que vull fer una discussió sobre l'impost de successions, que serà suprimit pel govern de la Generalitat en els propers mesos. Vagi pel davant que em sembla molt bé que els partits polítics compleixin les seves propostes electorals. La política ja ha acumulat massa descrèdit per la manca de compliment de propostes avalades pels votants. Tanmateix, em sembla pertinent afegir que moltes propostes electorals s'apliquen de forma gradual en el transcurs d'una legislatura. ¿Per què no aquesta? Sobre tot, si tenim en compte que, per la reforma aprovada en l'anterior legislatura, encara es produiria a juliol de 2011 una reducció addicional de l'impost per la quarta ampliació de les bases exemptes que es va aprovar.

De fet, l'impacte de l'impost de successions a Catalunya haurà canviat dràsticament entre 2009 i juliol de 2011, encara que no es faci res en els propers mesos. Així per exemple, el número de fills i nets majors de 21 anys amb declaració positiva a 2008, que va ser de 24.066 a 2008, hauria estat aquell any de 1516 amb la noma regulació. Ningú que hereti menys de 275.000 euros (apart de vivenda habitual pels primers 500.000 euros) pagarà per l'impost a partir de juliol; i si s'hereten 500.000 euros se'n pagaran 10.375. No es massa. Precisament per això, la recaptació de l'impost baixaria fins a 300-400 milions, i pagats per un número molt menor de contribuents. L'impost ara vigent ja no és aquell de fa dos anys, irreversiblement danyat en la seva legitimitat per uns mínims exempts ridículament baixos.

Anem ara al fons: Lo més important de l'impost de successions és allò pel que ha estat defensat per reformadors i emprenedors amb èxit a societats tan flexibles i meritocràtiques com els Estats Units. Theodore Roosevelt el defensava fa un segle perquè creia que l'herència de fortunes immenses degradaria el caràcter de la república. I ara, gent com Hillary Clinton, Warren Buffet i Bill Gates (pare) el defensen per

preservar la meritocràcia, el valor de l'esforç i del mèrit, que consideren el fonament de la seva societat.

Entre els arguments més importants que es donen per l'eliminació total -especialment en herències dins la mateixa família- és que les herències familiars no impliquen un canvi de mans del patrimoni, com si el que és propietat d'un familiar fos també propietat de la resta. Aquesta visió em sembla molt lluny de la pròpia de les societats liberals, on la individualitat es manté dins de la família, i individuals són tant els drets com els deures. Per això, en les societats liberals (la gran majoria de les quals tenen impost de successions) el membre d'una família no és responsable- ni per bé ni per mal- de la conducta patrimonial dels seus progenitors (ni viceversa). Per això hi ha el dret a no acceptar l'herència, que permet no fer-se càrrec de llegats amb saldo deutor. ¿Volem una societat sense restriccions al dret a heretar, però sense el deure de fer front als deutes? ¿Com si fóssim nens mimats?

És clar que l'impost de successions té implicacions emocionals importants. Però em sembla més important mantenir la idea que els drets comporten deures com fonament per a una societat sana. Perquè la consistència és bona. I que mèrit nostre és el que és realment nostre, perquè ens l'hem guanyat amb el nostre esforç. ¿El mèrit no s'hereta! El valor de l'esforç és la base del dinamisme social, que ha fet molt millor servei a la civilització que les dinasties hereditàries. ¿Volem dinasties o dinamisme?